

ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจ การเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดขอนแก่น

Success factors for small and medium agribusiness enterprises (SMAEs) in Khon Kaen province

จิตาภา สงครามภู¹ และ สาธิต อดิโต^{2*}

Jidapa Songkramphu¹ and Satit Aditto^{2*}

บทคัดย่อ: การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจ การเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (SMAEs) โดยทำการสัมภาษณ์ข้อมูลผู้ประกอบการ SMAEs จำนวน 140 ตัวอย่าง ในจังหวัดขอนแก่น เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ได้ถูกใช้เพื่อหาความสัมพันธ์ ระหว่างลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบการ กับ การรับรู้ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จที่ผู้ประกอบการ SMAEs ให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด คือ ต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ การวางแผนและกำหนดเป้าหมาย และความเพียงพอของ จำนวนเงินลงทุน และพบว่า อายุของผู้ประกอบการ จำนวนเงินลงทุน และจำนวนแรงงานในสถานประกอบการ มีอิทธิพล ต่อการรับรู้ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMAEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ภาครัฐควร ให้ความสำคัญในการช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMAEs ในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน การเพิ่มผลผลิตภาพ และการจัดหาแหล่งเงินทุนกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำ

คำสำคัญ: ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จ, ผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT: The main objective of this research was to examine the perception of succession factors among the small and medium agribusiness enterprises (SMAEs). The data in this research were obtained from a face- to-face survey of 140 local SMAEs operators in Khon Kaen, Thailand. Factor analysis and multiple regression analysis were applied to investigate the relationship between the SMAEs operators' characteristics and succession components. The results indicated that 'continuously increasing of input prices', 'personal experience in doing businesses', 'set up business goals and planning' and 'availability of investment and cash flow' are considered as the most important succession factors among SMAEs operators. Moreover, some of SMAEs operators' characteristics such as age, initial investment and amount of labors are significantly impact the perceptions of succession factors among SMAEs operators. The government should encourage the SMAEs operators in raising their competitiveness and productivity. Moreover, the government should provide low interest rate loans for the SMAEs.

Keywords: success factors, small and medium agribusiness enterprises

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาธุรกิจการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น 40002
Master's student in Agribusiness, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University, Khon Kaen, 40002

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ.ขอนแก่น 40002
Assistant Professor, Department of Agricultural Economics, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University, Khon Kaen 40002

* Corresponding author: asatit@kku.ac.th

บทนำ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นหน่วยธุรกิจที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นแหล่งก่อให้เกิดการลงทุนเพื่อผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศ การสร้างมูลค่าเพิ่ม และเป็นแหล่งจ้างแรงงานที่สำคัญ ในปี 2556 ประเทศไทยมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Products: GDP) มูลค่า 11,898,710 ล้านบาท โดยร้อยละ 37.4 หรือคิดเป็นมูลค่า 4,454,939.6 ล้านบาท เป็น GDP จากกิจกรรมการผลิตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558)

จังหวัดขอนแก่นเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในหลายสาขา จากข้อมูลพบว่า จังหวัดขอนแก่นมีผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Products: GPP) เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 125,813 ล้านบาท ในปี 2551 เป็น 185,595 ล้านบาท ในปี 2555 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558) จากข้อมูลพบว่าในปี 2555 สาขาการผลิตที่มีสัดส่วนสูง ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม

มีมูลค่า 77,001 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 40.3 โดยมีหมวดอุตสาหกรรมอาหารเป็นกิจกรรมการผลิตหลัก อาทิ โรงสีข้าว อุตสาหกรรมการผลิตน้ำตาล อุตสาหกรรมการผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โรงงานแป้งมัน อุตสาหกรรมผลิตเยื่อกระดาษ โรงงานเอทานอล เป็นต้น (สำนักงานคลังจังหวัดขอนแก่น, 2557) รองลงมาได้แก่ สาขาเกษตรกรรม มีมูลค่า 22,451 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 12.1 และสาขาการขายส่งขายปลีก มีมูลค่า 16,426 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 8.6 นอกจากนี้ยังพบว่า ในปี 2556 จังหวัดขอนแก่นมีผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนทั้งสิ้น 79,293 ราย โดยจำแนกเป็นสาขาเกษตรกรรมจำนวน 61 ราย สาขาอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมอาหารจำนวน 16,894 ราย และสาขาอื่นๆ จำนวน 62,338 ราย โดยผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีการจ้างแรงงานจำนวนทั้งสิ้น 209,672 คน โดยจำแนกเป็นสาขาเกษตรกรรมจำนวน 1,342 คน สาขาอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมอาหารจำนวน 42,756 คน และสาขาอื่นๆ จำนวน 165,574 คน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558) จะเห็นได้ว่าธุรกิจการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรมีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของจังหวัดขอนแก่นเป็นอย่างมาก

Table 1 GPP of Khon Kaen province 2008-2012 at current market price

Items	2008	2009	2010	2011	2012
1) Agriculture	13,027 (10.4%)	15,842 (11.2%)	17,515 (11.6%)	19,524 (12.3%)	22,451 (12.1%)
2) Non-agriculture	112,786 (89.6%)	125,627 (88.8%)	133,664 (88.4%)	139,853 (87.7%)	163,144 (87.9%)
2.1) Manufacturing	50,657 (40.3%)	54,678 (38.7%)	60,549 (40.0%)	61,651 (38.7%)	77,001 (41.5%)
2.2) Wholesale and retail trade	11,877 (9.4%)	13,520 (9.6%)	14,561 (9.6%)	15,375 (9.6%)	16,426 (8.6%)
2.3) Construction	5,611 (4.5%)	8,690 (6.1%)	8,203 (5.4%)	8,010 (5.0%)	10,204 (5.5%)
Gross provincial product (GPP)	125,813 (100.0%)	141,468 (100.0%)	151,179 (100.0%)	159,377 (100.0%)	185,595 (100.0%)

Unit: million baht

Source: Office of the National Economics and Social Development Board (2013)

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดหลายประการซึ่งส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ Christian (2015) ได้ศึกษาปัจจัยสำคัญที่มีกำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรขนาดเล็กในประเทศดองโก ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain factors) ปัจจัยด้านการเงิน (Financial factors) ปัจจัยด้านกลยุทธ์การดำเนินธุรกิจ (Strategy factors) และปัจจัยด้านผลกระทบจากภายนอก (Externalities factors) เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรขนาดเล็ก Scrimgeour et al. (2006) ได้ศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจการเกษตรในประเทศนิวซีแลนด์ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัย 4 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ ปัจจัยด้านนโยบายรัฐบาล (Government factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและการเมืองที่มีผลกระทบต่อธุรกิจการเกษตร เช่น กฎระเบียบทางการค้า นโยบายการค้าระหว่างประเทศ นโยบายภาษี การจ้างแรงงาน นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ปัจจัยด้านธุรกิจ (Business factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานภายในธุรกิจการเกษตรเอง ปัจจัยด้านเทคนิค (Technical factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ที่มีผลต่อการลดลงของต้นทุนการผลิต และการเพิ่มความสามารถในการตอบสนองความต้องการของตลาด และปัจจัยด้านสังคม (Social factors) เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมที่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการ ลูกจ้าง และลูกค้าของธุรกิจการเกษตร เช่น ความต้องการของผู้บริโภค ความเชื่อมั่นในคุณค่าของสินค้า เป็นต้น รุ่งนภา (2550) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเกษตรและการค้าในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ปัจจัยด้านบุคลากร และปัจจัยด้านนโยบายของรัฐในการส่งเสริมอุตสาหกรรม เป็นปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จที่สำคัญของผู้ประกอบการใน

พื้นที่ศึกษาจะเห็นได้ว่าแนวคิดของ Scrimgeour et al. (2006) มีความครอบคลุมในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจการเกษตรในปัจจุบัน ดังนั้นการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ประยุกต์แนวคิดของ Scrimgeour et al. (2006) ในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and medium agribusiness enterprises: SMAEs) ในจังหวัดขอนแก่น เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการ SMAEs ให้สามารถบริหารจัดการธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้ได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลเพื่อศึกษาปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs ในจังหวัดขอนแก่น การเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการ SMAEs ให้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร เนื่องจากในปัจจุบันมีผู้ประกอบการ SMAEs จำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้จดทะเบียนการดำเนินธุรกิจกับหน่วยงานภาครัฐทำให้ไม่สามารถทราบจำนวนประชากรที่แท้จริง โดยวิธีการคำนวณกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{Z^2 p(1-p)}{E^2} \quad (1)$$

กำหนดให้ n = จำนวนตัวอย่าง

Z = ค่า Z -value (ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95)

P = ค่าประมาณเปอร์เซ็นต์ที่คาดหวัง (0.9)

E = ค่าความคลาดเคลื่อน (ร้อยละ 5)

ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ทั้งสิ้น 140 ราย ใช้การเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ในการสำรวจผู้ประกอบการ SMAEs ในจังหวัดขอนแก่น

โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ และใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบพบกันโดยตรง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากผู้ประกอบการตัวอย่าง ซึ่งได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือนมกราคม ถึง มีนาคม 2557

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยชิ้นนี้ แบ่งการดำเนินงานเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs ซึ่งได้จากการประยุกต์การศึกษาของ Scrimgeour et al. (2006) จำนวน 24 ปัจจัย จะถูกจัดลำดับความสำคัญด้วยค่า Likert scale 5 ระดับ (ระดับ 1 สำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจน้อยที่สุด ถึง ระดับ 5 สำคัญต่อความสำเร็จของธุรกิจมากที่สุด) เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จใดที่ผู้ประกอบการ SMAEs เห็นว่ามีความสำคัญและมีผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจ การเกษตรของตนเอง ขั้นตอนที่ 2 เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor analysis) จะถูกนำมาใช้เพื่อรวมตัวแปร (Item) ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จที่มีความสัมพันธ์กันเพื่อเอาไว้ในองค์ประกอบ (Factor) เดียวกัน จากนั้นวิธีการหมุนแกนตัวแปรโดยให้องค์ประกอบต่างๆ เป็นอิสระต่อกันแบบ Varimax Orthogonal rotation จะถูกใช้เพื่อลดจำนวนตัวแปรในงานวิจัยชิ้นนี้ และคำนวณน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ที่จัดติด ± 0.5 จะถูกใช้เป็นเกณฑ์เพื่อพิจารณาว่าตัวแปรใดควรจัดอยู่ในองค์ประกอบใด (Hair, 2006) ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มตัวแปรที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ จะนำไปวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMAEs ว่ามีผลต่อการรับรู้ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จหรือไม่ โดยสมการที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณสามารถแสดงได้ดังนี้

$$SF_i = b_0 + b_1 AGE + b_2 GEN + b_3 EDU + b_4 EXP + b_5 INV + b_6 LAB + e \quad (2)$$

โดยกำหนดให้

- SF_i คือ องค์ประกอบปัจจัยกำหนดความสำเร็จ i (จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ)
 b_i คือ ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (regression coefficient)
 AGE คือ อายุของผู้ประกอบการ
 GEN คือ เพศของผู้ประกอบการ
 EDU คือ ระดับการศึกษาสูงสุด
 EXP คือ ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ การเกษตร
 INV คือ ขนาดเงินลงทุนเริ่มแรก
 LAB คือ จำนวนแรงงานในสถานประกอบการ
 e คือ ค่า error term.

ผลการศึกษาและวิจารณ์

1. ลักษณะการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ SMAEs

ผลการศึกษาสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบการ SMAEs ในจังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้ประกอบการ ร้อยละ 52.9 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 42.1 ปี ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 37.1 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาร้อยละ 20.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา สำหรับประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจการเกษตร พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 67.1 มีประสบการณ์อยู่ในช่วง 1-10 ปี โดยผู้ประกอบการมีประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจการเกษตรเฉลี่ย 10.2 ปี ผู้ประกอบการร้อยละ 71.4 ไม่เคยได้รับการส่งเสริมหรือสนับสนุนทรัพยากรจากภาครัฐในการดำเนินธุรกิจการเกษตร

จากการศึกษาประเภทธุรกิจการเกษตรที่ผู้ประกอบการ SMAEs ดำเนินกิจการอยู่ พบว่า ผู้ประกอบการร้อยละ 32.7 ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการผลิต

และจำหน่ายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตร รองลงมาร้อยละ 22.9 ดำเนินธุรกิจการผลิตสินค้าเกษตร เช่น การทำฟาร์มปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือประมง ที่มีการลงทุนสูง และร้อยละ 17.1 ดำเนินธุรกิจการจัดจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 75.7 มีรูปแบบในการดำเนินธุรกิจแบบบุคคลธรรมดาคนเดียว (กิจการเจ้าของคนเดียว) รองลงมาร้อยละ 11.4 ดำเนินธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัด สำหรับจำนวนเงินลงทุนเริ่มแรกของกิจการ พบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 72.1 มีจำนวนเงินลงทุนเริ่มแรกต่ำกว่า 500,000 บาท โดยผู้ประกอบการที่มีจำนวนเงินลงทุนเริ่มแรกเฉลี่ย 948,914.3 บาท ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 73.6 มีสถานที่ตั้งโรงงานหรือสถานประกอบการที่ไม่ได้ตั้งอยู่ในเขตส่งเสริมอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 72.9 มีจำนวนแรงงานในสถานประกอบการน้อยกว่า 10 คน โดยผู้ประกอบการที่มีจำนวนแรงงานในสถานประกอบการเฉลี่ย 9.3 คน ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 96.4 ใช้ปัจจัยการผลิตหลักภายในประเทศ และจากการศึกษาการจัดการทางการเงินของผู้ประกอบการ พบว่า ร้อยละ 43.6 มีการกักเงินเพื่อใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยแหล่งเงินกู้ที่สำคัญได้แก่ ธนาคารของรัฐ เช่น ธนาคารออมสิน ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่ง

ประเทศไทย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ประกอบการร้อยละ 58.6 ไม่มีปัญหานี้ค้างชำระ

2. ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs

ผลการศึกษาการรับรู้ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs พบว่า ปัจจัยที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในระดับมากที่สุด ได้แก่ ต้นทุนปัจจัยการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.76$) ประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ ($\bar{x} = 4.52$) มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการดำเนินธุรกิจ ($\bar{x} = 4.52$) ความเพียงพอของเงินลงทุนและทุนหมุนเวียน ($\bar{x} = 4.49$) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ รุ่งนภา (2550) และอำพล (2552) จะเห็นได้ว่าปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จที่สำคัญในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ส่วนปัจจัยที่ผู้ประกอบการให้ความสำคัญในระดับปานกลาง ได้แก่ นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมความสัมพันธ์และการค้าระหว่างประเทศ ($\bar{x} = 2.87$) การเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา ($\bar{x} = 2.87$) การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์การเมือง ($\bar{x} = 2.98$) (Table 2)

Table 2 Average score of factors influencing succession of the SMAEs in Khon Kaen (n=140)

Items	Mean ^a ($\bar{x}$)	SD
Continuously increasing of input prices (Item 23)	4.76	0.51
Personal experience in doing businesses (Item 5)	4.52	0.79
Set up business goals and planning (Item 7)	4.52	0.82
Availability of investment and cash flow (Item 6)	4.49	0.81
Production quality management and control (Item 11)	4.45	0.74
Have a good financial management and control (Item 8)	4.44	0.85
Leadership and management skills of manager's (Item 9)	4.43	0.82
Companies' ability to fulfil consumer demand (Item 16)	4.36	0.85
Changes in customer values and expectations (Item 17)	4.24	0.97

Items	Mean ^a ($\bar{x}$)	SD
Changes in competitive environment (Item 18)	4.23	0.96
An abundance of agricultural resources (Item 22)	4.17	1.07
Climate change that affect to agricultural production (Item 24)	4.07	1.11
Have a good division of work (Item 10)	4.06	0.98
Have a sufficient number of skilled labor (Item 13)	4.01	0.94
New product innovation and creativity (Item 12)	3.99	1.16
Changes in production technology (Item 14)	3.94	1.12
Awareness and perceived value of economic information (Item 15)	3.87	0.96
Have a good transport system in logistic activities (Item 21)	3.87	1.18
Changes in interest rates (Item 4)	3.50	1.26
Government policies in investment promotion (Item 2)	3.42	1.27
Changes in world economic situation (Item 19)	3.39	1.23
Changes in Thailand's political situation (Item 1)	2.98	1.43
Changes in exchange rates (Item 3)	2.87	1.27
Government policies in foreign relations and trade (Item 20)	2.87	1.37

^a Likert scale is employed from 1 (not at all important) to 5 (extremely important). The average score of 1.00-1.80=not at all important, 1.81-2.60=slightly important, 2.61-3.40=moderately important, 3.41-4.20=somewhat important and 4.21-5.00=extremely important.

Source: Field survey, 2014

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ

ผลการศึกษาคำนวณน้ำหนักองค์ประกอบปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs ในจังหวัดขอนแก่น ด้วยวิธี Principal analysis และวิธีหมุนแกนตัวแปรแบบ Varimax orthogonal rotation ได้แสดงใน Table 3 ซึ่งก่อนทำการวิเคราะห์องค์ประกอบชุดข้อมูลได้ถูกทดสอบความเหมาะสม โดยมีค่า KMO เท่ากับ 0.76 และผลการทดสอบ Bartlett's Test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2 = 1161.17, P < 0.01$) ซึ่งถือว่าชุดข้อมูลดังกล่าวมีความเหมาะสมในการใช้วิเคราะห์องค์ประกอบ แต่อย่างไรก็ตาม มีตัวแปรปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จ 3 ปัจจัย ได้แก่ ต้นทุนปัจจัยการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Item 23) ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ (Item 5) และนโยบายของรัฐในการส่งเสริมความสัมพันธ์

ระหว่างประเทศ (Item 20) ถูกตัดออกจากการวิเคราะห์เนื่องจากมีค่าความสัมพันธ์กันของตัวแปร (Communality) ต่ำ โดยมีค่าเท่ากับ 0.394, 0.496 และ 0.449 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าตัวแปรปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันกับตัวแปรอื่นๆ ในชุดข้อมูลน้อย จึงควรพิจารณาตัดออกจากการวิเคราะห์ (กัลยา, 2549)

จาก Table 3 พบว่าการวิเคราะห์องค์ประกอบสามารถแบ่งองค์ประกอบได้เป็น 6 องค์ประกอบ (SF 1-6) จาก 21 ตัวแปรปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs โดยทั้ง 6 องค์ประกอบสามารถอธิบายความแปรปรวน (Total variance) ได้ร้อยละ 67.51 โดยค่า Cronbach's Alpha ขององค์ประกอบทั้ง 6 มีค่าอยู่ระหว่าง 0.55-0.85 แสดงว่าองค์ประกอบทั้ง 6 มีความสอดคล้องภายใน (Internal consistency)

องค์ประกอบ SF1-6 ถูกตั้งชื่อใหม่ตามคำถ่วงน้ำหนักของตัวแปรในแต่ละองค์ประกอบดังนี้ องค์ประกอบ SF1 ถูกตั้งชื่อใหม่เป็น “ปัจจัยด้านการจัดการภายในธุรกิจ” องค์ประกอบ SF2 ถูกตั้งชื่อใหม่เป็น “ปัจจัยด้านการตลาดและคู่แข่ง” องค์ประกอบ SF3 ถูกตั้งชื่อใหม่เป็น “ปัจจัยด้านสภาพเศรษฐกิจและการเมือง” องค์

ประกอบ SF4 ถูกตั้งชื่อใหม่เป็น “ปัจจัยด้านเทคนิค” องค์ประกอบ SF5 ถูกตั้งชื่อใหม่เป็น “ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐในการส่งเสริมการลงทุน” และองค์ประกอบ SF6 ถูกตั้งชื่อใหม่เป็น “ปัจจัยด้านทรัพยากรการเกษตร” ซึ่งผลการศึกษามีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Scrigour et al. (2006)

Table 3 Varimax rotated factor loadings of success factors for SMAEs in Khon Kaen (n=140)

Items	Factors ^a						Communality
	SF1	SF2	SF3	SF4	SF5	SF6	
Have a good financial management and control (Item 8)	0.842	0.168	0.039	-0.063	-0.099	-0.118	0.766
Set up business goals and planning (Item 7)	0.781	0.283	-0.059	-0.051	0.165	0.060	0.726
Have a good division of work (Item 10)	0.755	0.277	0.137	0.205	0.067	0.120	0.727
Availability of investment and cash flow (Item 6)	0.734	-0.154	-0.005	0.203	0.003	0.019	0.604
Leadership and management skills of manager's (Item 9)	0.697	0.257	0.009	0.107	0.024	-0.048	0.567
Companies' ability to fulfil consumer demand (Item 16)	0.101	0.822	0.143	-0.046	-0.012	-0.052	0.712
Changes in customer values and expectations (Item 17)	0.308	0.763	-0.027	0.091	0.071	0.022	0.691
New product innovation and creativity (Item 12)	-0.037	0.627	-0.069	0.469	0.030	-0.039	0.622
Production quality management and control (Item 11)	0.247	0.601	-0.337	0.179	-0.025	-0.024	0.568
Changes in competitive environment (Item 18)	0.284	0.595	0.086	0.165	0.078	0.224	0.525
Changes in world economic situation (Item 19)	0.144	-0.005	0.769	0.205	-0.070	0.059	0.662
Changes in exchange rates (Item 3)	0.085	0.029	0.728	0.126	0.336	-0.087	0.675

Items	Factors ^a						Communality
	SF1	SF2	SF3	SF4	SF5	SF6	
Changes in Thailand's political situation (Item 1)	-0.069	-0.141	0.620	-0.324	0.172	0.181	0.576
Awareness and perceived value of economic information (Item 15)	-0.219	0.318	0.533	0.034	-0.250	0.243	0.556
Changes in production technology (Item 14)	0.048	0.282	0.177	0.783	0.173	0.118	0.770
Have a sufficient number of skilled labor (Item 13)	0.198	0.262	-0.174	0.714	0.277	0.175	0.755
Have a good transport system in logistic activities (Item 21)	0.252	-0.188	0.437	0.625	-0.213	-0.006	0.726
Government policies in investment promotion (Item 2)	-0.037	-0.077	-0.023	0.090	0.868	0.046	0.771
Changes in interest rates (Item 4)	0.115	0.169	0.181	0.076	0.791	-0.107	0.718
Climate change that affect to agricultural production (Item 24)	-0.102	-0.128	0.069	-0.039	-0.006	0.882	0.812
An abundance of agricultural resources (Item 22)	0.136	0.228	0.111	0.271	-0.062	0.698	0.647
Eigenvalues	3.392	3.048	2.264	2.157	1.799	1.517	
Percent of total variance explained	16.151	14.514	10.780	10.270	8.568	7.222	
Cumulative percent of the variance explained	16.151	30.665	41.445	51.715	60.283	67.505	
Cronbach's Alpha	0.851	0.793	0.633	0.676	0.677	0.555	
Number of variables	5	5	4	3	2	2	

^a Factor loading for an absolute values greater than 0.5 are in **bold**.

Source: Field survey, 2014

4. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัจจัยกำหนดความสำเร็จและสภาพเศรษฐกิจสังคมของผู้ประกอบการ SMAEs

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ปัจจัยกำหนดความสำเร็จและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบการ SMAEs ในจังหวัดขอนแก่น แสดงใน Table 4 พบว่า สมการที่ 5 และ 4 ตัวแปรอิสระและตัวแปรตามมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติ ($P < 0.01$) และ ($P < 0.1$) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม จะพบว่าทั้งสองสมการมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (Coefficient of determination; R^2) ค่อนข้างต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Aditto et al. (2012) ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้ปัจจัยกำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs แต่ละคนมีความแตกต่างกัน

ผลการศึกษาจากสมการที่ 5 พบว่า อายุของผู้ประกอบการ SMAEs มีอิทธิพลในทางลบ (Negatively related) กับ ปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ (SF5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการ SMAEs ที่มีอายุน้อย มีความเชื่อว่าปัจจัยด้านนโยบายของรัฐ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดความสำเร็จของกิจการ มากกว่าผู้ประกอบการที่มีอายุมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ประกอบการ SMAEs รุ่นใหม่ ต่างให้ความสำคัญกับนโยบายในการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้ประกอบการว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสำเร็จของกิจการ โดยในปัจจุบันจะเห็นว่ารัฐบาลได้ดำเนินนโยบายสนับสนุนผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็ก อาทิ มาตรการด้านอัตราดอกเบี้ย อัตราภาษี หรือ การส่งเสริมการลงทุน ที่ดำเนินการผ่านธนาคารของรัฐอย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษาจากสมการที่ 4 พบว่า จำนวนแรงงานในสถานประกอบการ มีอิทธิพลในทางบวก (Positively related) กับ ปัจจัยด้านเทคนิค (SF4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการ SMAEs ที่มีจำนวนแรงงานมาก มี

ความเชื่อว่าปัจจัยด้านเทคนิค เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดความสำเร็จของกิจการ มากกว่า ผู้ประกอบการที่มีจำนวนแรงงานน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการ SMAEs ที่มีจำนวนแรงงานในสถานประกอบการจำนวนมาก อาจพิจารณาว่าหากมีการนำเอาเทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่อาจสามารถช่วยลดจำนวนค่าจ้างแรงงาน หรือช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

จำนวนเงินลงทุน มีอิทธิพลในทางลบกับปัจจัยด้านเทคนิค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.1$) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ผู้ประกอบการ SMAEs ที่มีจำนวนเงินลงทุนน้อย มีความเชื่อว่าปัจจัยด้านเทคนิคเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดความสำเร็จของกิจการ มากกว่า ผู้ประกอบการ SMAEs ที่มีจำนวนเงินลงทุนมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้ประกอบการ SMAEs ขนาดเล็กอาจจะมองเรื่องของการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการผลิตใหม่ หรือการพัฒนาคิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการลงทุนสูง ซึ่งหากต้องดำเนินกิจกรรมดังกล่าวอาจจะมีผลกระทบทำให้กิจการประสบความล้มเหลว

Table 4 Multivariate regression of the succession components and socioeconomic characteristics of the SMAEs manager in Khon Kaen (n=140) ^a

Independent variable	Succession components					
	SF1	SF2	SF3	SF4	SF5	SF6
Constant	4.078***	4.681***	3.927***	3.852***	4.462***	4.750
Age	0.004	-0.010	-0.018*	-0.008	-0.029**	-0.018*
Gender ^b	0.062	-0.019	-0.027	0.200	0.118	-0.189
Highest education ^c	0.098	0.086	-0.058	0.254	0.189	-0.192
Experience in agribusiness	-0.008	0.001	0.003	0.006	-0.007	0.026**
Initial investment	-6.52E-08	9.38E-09	-2.92E-08	-6.56E-08*	-2.62E-08	-1.36E-08
Amount of labour	0.024	-0.007	0.019	0.027**	0.022	0.006
R^2	0.046	0.033	0.053	0.078*	0.122***	0.064

^a Variables and models significant at *($P < 0.1$), **($P < 0.05$) and ***($P < 0.01$); ^b 1, if the SMAEs manager is male, 0 if the SMAEs manager is female; ^c 1, if the highest education of the SMAEs manager is bachelor degree or higher, 0 if secondary school education or less.

Source: Field survey, 2014

สรุป

ผู้ประกอบการ SMAEs ในจังหวัดขอนแก่น ให้ความสำคัญกับต้นทุนการผลิตที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ การวางแผน และกำหนดเป้าหมาย และความเพียงพอของจำนวนเงินลงทุนและทุนหมุนเวียน ว่าเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของธุรกิจที่สำคัญในระดับมากที่สุด และพบว่าลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ประกอบการ อาทิ อายุ จำนวนเงินลงทุน และจำนวนแรงงานในสถานประกอบการ เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ปัจจัยที่กำหนดความสำเร็จของผู้ประกอบการ SMAEs อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้นภาครัฐควรให้ความสำคัญกับนโยบายการช่วยเหลือผู้ประกอบการ SMAEs อาทิ 1) การเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้ประกอบการความรู้และทักษะในการบริหารจัดการธุรกิจ มีการกำหนดแผนและเป้าหมายในการทำธุรกิจที่ชัดเจน รวมทั้งความเข้าใจในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด (market orientation perspectives) 2) การเพิ่มผลิตภาพ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมการใช้ทรัพยากรในกระบวนการผลิตให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิตในระยะยาว และ 3) การจัดหาแหล่งเงินทุนดอกเบี้ยต่ำ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถต่อยอดธุรกิจ และปรับปรุงพัฒนากิจการให้ดีขึ้น

คำขอบคุณ

งานวิจัยชิ้นนี้ได้รับทุนอุดหนุนการค้นคว้าและวิจัยในการทำวิทยานิพนธ์หรือการศึกษาอิสระสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2556 ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรขนาดกลางและขนาดย่อม ในจังหวัดขอนแก่น สำหรับความร่วมมือในการให้ข้อมูล อำนวยความสะดวก และคำแนะนำต่างๆ ในงานวิจัยชิ้นนี้

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2549. การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows. ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รุ่งนภา ต่ออุดม. 2550. ปัจจัยความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมเกษตรภาคการค้า ในจังหวัดฉะเชิงเทรา. รายงานการศึกษาระดับปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, ปทุมธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2558. ตารางผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด แบบปริมาณ
- ลูกโซ่ อนุกรมเวลา 2538-2555. แหล่งข้อมูล: <http://www.nesdb.go.th/Default.aspx?tabid=96>. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2558.
- สำนักงานคลังจังหวัดขอนแก่น. 2557. สถิติผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดขอนแก่น ประจำปี 2555. แหล่งข้อมูล: <http://goo.gl/sb8sUT>. ค้นเมื่อ 15 ธันวาคม 2557.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. 2558. รายงานสถานการณ์ SMEs ประจำปี 2556. แหล่งข้อมูล: <http://goo.gl/OVzSSq>. ค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2558.
- อำพล นววงศ์เสถียร. 2552. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของธุรกิจครอบครัว. พัฒนบริหารศาสตร์. 49(1): 57-78.
- Aditto, S., C. Gan, and G.V. Nartea. 2012. Source of risk and risk management strategies: The case of smallholder farmers in a developing economy. In Banaitiene, N. (Ed), Risk management-current issues and challenges (pp.449-474). InTech.
- Christian, M.K. 2015. Characteristics and critical success factors' prioritization of MSMEs in African Agribusiness: A case of DR. Congo. International Journal of Management Science and Business Administration. 1(6): 33-43.
- Hair, J.F. 2006. Multivariate data analysis 6th Edition. Pearson Prentice Hall, New Jersey.
- Scrimgeour, F., A. McDermott, C. Saunders, N. Shadbolt, and G. Sheath. 2006. New Zealand agribusiness success: An approach to exploring the role of strategy, structure and conduct on firm performance. Paper presented at the New Zealand Agricultural and Resource Economics Society Conference, 25-27 August 2006. Available: <http://goo.gl/4Wko2O>.